PRAVOSL. BOHOSLOVECKÁ FAKULTA OZNAMUJE:

Podmienky prijatia na PBF v Prešove na šk. rok 1975/76

Pravosláv. bohoslovecká fakulta v Prešove **prijme na šk. rok 1975/76 uchádzačov o štúdium** na tejto fakulte za týchto podmienok:

a) **Do jednoročného prípravného kurzu pri PBF** môžu byť prijatí uchádzači, ak majú aspoň 17 rokov, ktorí nemohli ukončiť strednú školu III. stupňa.

b) **Do 1. ročníka PBF** môžu byť prijatí uchádzači, ktorí majú úplnú strednú školu III. stupňa s maturitou.

Vlastnoručne napísanú žiadosť treba zaslať na adr.: Pravosl. bohosl. fakulta, ul. Slákovičova 23 080 80 Prešov. Priložte tieto doklady:

1. krstný list, 2. posledné šk. vysvedčenie, 3. lekárske vysvedčenie o zdravotnom stave, 4. životopis v dvoch vyhotoveniach, 5. odporúčanie miestneho duchovného.

Žiadosti sa prijímajú do 30. apríla 1975. Prijímacie pohovory sa budú konať na dekanáte PBF, o čom bude každý uchádzač zvlášť vyrozumený.

Dekanát PBF.

Budúce číslo vyjde 10. marca 1975

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. **Redakcia:** Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 313 79. Vedie red. rada **Vedúci a zodp. redaktor** prof. dr. P. Kernaševič. **Technický red.:** prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukelské tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozšíruje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 48 — Povolené SÚTI 15/8 z 27. 12. 1972.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

ROČNÍK XXI. — ORGÁN PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI — č. 2/1975

Detská príloha nášho Odkazu

Milé deti, rada sa s vami opäť stretávam. Trvá tzv. zima, tohtoročné teplotné rekordy padli, a ja sa už teším na leto.

Nože si predstavte tú krásu. Ležíte si pri vode a okolo vás špina, voda je špinavá, váľate sa medzi konzervami, ozaj, pekné vyhliadky do budúcnosti.

Ale ešte sa dá niečo robiť. Príde jar a môžete upratovať. A to nielen okolo domu, pri rieke, v lese.

Upratať a vyčistiť si treba svedomie, dušu. Keď ste klamali, boli zlí, dievčatá, keď ste sa priveľmi parádili, hoci nie vždy na to rodičia mali, keď ste ohovárali spolužiakov, ba dokonca keď ste sa neučili ako treba, máte pred sebou možnosť očistiť sa svätou spoveďou.

Buďte skromní, i príroda sa vám bude vidieť krajšou. Vraví sa, že čistému je všetko čisté. Nechcite vidieť na tých druhých len špinu, pochopte, že každý človek je stvorením Božím a nemáte na ňom čo kritizovať, iba ak pomôcť.

Nehovorte nikdy, že ste skromní, lebo to by nebola pravda. Skromný človek o sebe nikdy nehovorí, ale hrdého je všade plno, vrátane titulov pred menom i za ním.

Keď teda končíme zimné obdobie, poviem vám, ako Maňka zle urobila.

Minulý mesiac sa blížil polrok v škole a kadečo nebolo s jej známkami v poriadku. V rodine bolo viac detí, ona však bola miláčikom. Aby si toto „prvenstvo" zachovala, nepovedala, ako si stojí so známkami. Ale pravda vždy vyjde najavo, musí vyjsť, lebo by nebola pravdou. A tak i s Maňkou. Vysvedčenie predsa musela priniesť, ale čo ak príde o priazeň rodičov? Teda utiekla z domu a hovorím vám, veľa práce to dalo, než ju našli u vzdialenej starkej ukrytú. A čo keby bola povedala pravdu načas? Všetko by sa dalo spraviť. Teda s vysvedčením i so stavom svojho svedomia treba zaobchádzať vždy veľmi obozretne a najmä statočne — nebáť sa priznania.

Zakrývať vlastné nedostatky, to je ako s tou špinou v prírode, to predsa len nechcete, aby vás objavili ako prázdnu plechovku, bez akejkoľvek ceny?

Milé deti, so statočnosťou najďalej dôjdete, nebojte sa ničoho v mene statočnosti, nič sa vám nemôže stať, lebo bude s vami Boh, a toho sa báť nemusíte, i tak vaše myšlienky pozná. Bojte sa tých „dobrých", čo vás na zlo navádzajú, zlej spoločnosti, zlých priateľov, zlého príkladu.

Do novej jari vykročte s novou mysľou.

Vaša teta Helena

„Tvoju vlastnú dušu prenikne meč..." (Luk. 2, 35)

Slávnostný a vznešený okamih vidíme v deň predstavenia a obetovania štyridsaťdňového Isusa v chráme. Presvätá Bohorodička so sv. Jozefom kráča do jeruzalemského chrámu a nesie na svojich materinských rukách nebeské Dieťa, aby nie z povinnosti, ale z pokory položila na oltár obeť očistenia a aby obetovala Syna Božieho nebeskému Otcovi.

Pristupuje k nej nábožný starec Simeon, berie na svoje trasúce sa ruky malého Isusa. V tú chvíľu Simeon zatúžil po odpočinku a s očami obrátenými k nebu, volá: „Teraz prepúšťaš, Pane, svojho služobníka podľa svojho slova v pokoji..." (Luk. 2, 29—32).

Akú radosť vtedy pocítila Prečistá Bohorodička, keď nazvali jej Dieťa spasením sveta, osvietením pohanov a slávou Izraela. Ale radosť táto trvala len chvíľu. Starec podal Matke späť Dieťa,

ale svojimi prorockými slovami nepotešil Máriu, lebo povedal: „Ajhľa, Tento je položený na pád a na povstanie mnohým v Izraeli a na znamenie, ktorému budú odporovať, ale aj tebe prenikne dušu meč . . .“ (Luk. 2, 35).

Takéto bolo proroctvo spravodlivého starca Simeona o budúcnosti malého Isusa. Isus mal okúsiť nevďak a Mária mala byť toho svedkom, mala s bolesťou hľadieť na tŕňovú csetu, po ktorej mal kráčať jej Syn — Božský Spasiteľ.

Keby sme porovnali Bohorodičku s matkou—cirkvou, mohli by sme povedať, že i Božský Spasiteľ prorokoval sv. cirkvi žalostnú budúcnosť, tak, ako Simeon v deň Jeho obetovania.

Isus Christos sa zľutoval ako nebeský Samaritán nad ľudským pokolením a trpel vo svojom ľudskom tele za všetky pokolenia. Na základoch viery, ktorej uholným kameňom sa stal sám Spasiteľ (Mat. 21, 42—44 a inde), vybudoval svoju cirkev, aby táto ako starostlivá matka nám svietila Jeho učením, viedla nás po cestách Jeho prikázaní, posilňovala nás Božími milosťami na ceste nášho pozemského putovania a sprevádzala nás svojím materinským požehnaním od narodenia až po temný hrob na večnosť.

Ale aký osud bol predpovedaný tejto starostlivej matke, plnej lásky. On sám synov Zebedeových poučuje: „. . .Či môžete piť z kalicha, z ktorého ja mám piť?“ (Mat. 20, 22). „Nie je sluha väčší ako jeho pán. Keď prenasledovali mňa, budú prenasledovať aj vás, keď striehli na moje slová, striehnuť budú aj na vaše“ (Ján 15, 20).

Tak je. Bohorodičke i cirkvi svätej bolo predpovedané, že meč prejde ich dušami.

Prvú bolesť pocítilo materinské srdce Bohorodičky pri obetovaní. Predpoveď bola správna, jej nebeskému Synovi bolo skutočne odopierané. Nadarmo sa odvolával na svätosť svojho života, na svoju pravdovravnosť (Ján 8, 46), na zázraky, ako na dôkazy svojho poslania Otcom nebeským (Ján 10, 38), nadarmo potvrdzoval proroctvami pravdivosť svojho učenia (Mat. 27, 63) — ľudia kamenného srdca ho nechceli uznať za Bohom zoslaného Mesiáša, zakladateľa kráľovstva Božieho, len za zakladateľa kráľovstva pozemského. — I cirkev prežila podobné zo strany Židov i pohanov. Keď sv. cirkev milánskym ediktom r. 313 obdržala slobodu, už aj ju začali sužovať bludári, napr. Arius, Nestor a iní, dnes jej pôsobíme bolesť my svojou častou pýchou.

Druhý pocit bolesti zasiahol Matku Božiu vtedy, keď musela utekať pred Herodom do Egypta, ale nebála sa a ako starostlivá matka, i keď utrápená, sa na cestu vydala, aby Isusovi nebolo ublížené. Ak nám Boh daroval deti, starajme sa i my tak o ne!

Tretia bolesť zranila Máriu pri putovaní do Jeruzalema, keď

sa jej dvanásťročný Syn stratil. A my, vari vždy nachádzame svoje deti len v počestnej spoločnosti?

Štvrtú bolesť pocítilo Máriino srdce, keď sprevádzala svojho Syna, doráňaného, tŕňovým vencom ovenčeného, pod ťažkým krížom kráčajúceho na Golgotu. Hrozné sprevádzanie! I dnes Ho pochovávame denne vlastnými hriechmi a nespravodlivosťou, neznášanlivosťou. „Ja som Isus, ktorého prenasleduješ . . .“ volal z neba na Saula (Sk. 9, 5) a tak volá i dnes na nehodných kresťanov, ktorí nežijú podľa Jeho prikázaní.

Keď Syna pribíjali na kríž, to bola ďalšia bolesť pre Máriu. Vlastne si ani nedovoľujeme o tejto bolesti hovoriť, taká bola veľká! Akiste každý tupý úder bol jedným ostrým mečom prenikajúcim jej srdce. Čo bolo príčinou? Len hriech. Či v týchto bolestiach Matky Božej nepoznávame i bolesti dnešné? “. . . Aby sme ukrižovali telo svoje i s hriešnymi žiadosťami jeho . . .“ (Gal. 5, 24), t. j. treba, aby sme sa zdržiavali tej vôle, ktorá nás vábi na hriech a neprávosť. Ale my často neukrižujeme bujné telo, ale ako píše sv. Pavel „znova križujeme Syna Božieho“ (Žid. 6, 6).

Pýcha, nadutosť, lakomstvo, túžba po judášových tridsiatich strieborných, lenivosť, smilstvo, pomsta, hnev, klebety, kliatby, zlorečenia i závisť, to všetko znova ukrižováva Spasiteľa.

Šiestu bolesť pocítilo srdce Matky Božej, keď Isusa sňali z kríža, bezkrvného, bezvládneho, ako nevinného Baránka ukrutne zabitého v najkrajšom veku. Materinskú lásku, ako živému, Mu už preukázať nemôže, je tu len povinnosť voči mŕtvemu. Matka Ho drží na lone. Cirkev sv. tiež túži, aby Christos prebýval v lone čistých srdc svojich veriacich. Je povinnosťou každého kresťana, aby živé Telo a Krv Božského Spasiteľa pod spôsobom chleba a vína prijímal do svojho čistého srdca a úprimnej duše.

Siedmu bolesť pocítila Mária, keď odprevádzala Syna do hrobu. Obraz sprevádzania k hrobu vidíme často, ale Christos povedal: „Kto verí vo mňa i keby zomrel, bude žiť naveky“ (Ján 11, 25). Sv. cirkev žiali nad tými, ktorí zomierajú v nemilosti a v smrteľných hriechoch. Matka Božia sa pozerala s nádejou na mŕtve Telo svojho Syna, ktoré o niekoľko dní malo byť oslávené, svetlé a vzkriesené.

Akí budeme my pred trónom Božím, my, deti sv. cirkvi, pokrstení vo sv. Trojici a nazývajúci sa kresťanmi? Porozmýšľajme nad tým a prosme Matku Božiu vrúcne a pokorne, aby obetovala aj za nás svojmu Synovi svoje bolesti, aby nám dal svoju milosť, aby sme Mu neboli na zármutok, ale na potešenie a sebe na spasenie.

Prot. Michal Bega

Zo studnice našich svätých Otcov

„Telá ich s pokojom pochovávané sú a meno ich živé je od národa do národa.
O múdrosti ich rozprávajú ľudia a chválu ich rozhlasujú zhromaždenia"

(Sirach 44, 14—15).

Sv. Otec Gregor Bohoslov, arcibiskup konštantínopoľský, sa spomína dňa 25. januára. Opísal svoj život sám a z jeho opisu sa môžeme dozvedieť, že často musel robiť to, čo bolo v rozpore s jeho želaním. Narodil sa roku 330 v Aroanze zbožnej matke Nonne. Na kňaza bol vysvätený svojím otcom a jemu pomáhal vo vedení eparchie. Venoval sa dušpastierskej a kazateľskej činnosti.

V období ariánstva slúžil aj v súkromnom dome, ktorý bol neskôr prebudovaný na chrám *„Atanázia — vzkriesenia pravoslávia"*. Vo svojej záveti svoj majetok rozdelil príbuzným, chudobným a naziánskej cirkvi. Sv. cirkev udelila Gregorovi titul „teológ sv. Trojice" nielen preto, že celý život bránil pravoslávne učenie o sv. Trojici, ale najmä preto, že vo vnímaní sv. Trojice videl stredobod všetkých duchovných snáh. — *„Trojica, to je moja ozdoba"*. — Zmysel ľudského života videl v „obožnení" a v skutočnom zjednotení sa s Bohom. *Smelo nazýval Matku Božiu Bohorodičkou.* Napomínal veriacich, aby viedli bohumilý život a stali sa tak dôstojnými spoluúčastníkmi večnej Paschy Christovej.

V kondaku tohto svätca spievame: *„Bohoslovnym jazykom tvojim spletenija ritorskaja razrušivyj slavne, pravoslavie odeždoju svyše istkannoju cerkov ukrasil jesi ju že i nosiašči s nami tvojimi čady zovet..."*

Treba si povšimnúť, ako sa dodnes krstí vo východnom pravoslávnom obrade, i u tých, ktorí sa zjednotili s cirkvou rímskokatolíckou — u uniatov. V rímskokatolíckej cirkvi sa hovoria slová: *„Krstím ťa v mene..."* (ja kňaz ťa krstím), *ale vo východnom pravoslávnom obrade v cirkvi pravoslávnej* i uniatskej kňaz hovorí: *„Kreščajetsja rab Božij vo imja..."*, (v uniatskej crikvi preložené do slovenčiny: Krstí sa služobník Boží v mene...) *Tu kňazova moc ustupuje, aby urobila miesto moci Božej.* Dospelý krstenec musí vyznať vieru a malé deti sú krstené na základe viery krstných rodičov. U rímskokatolíckej cirkvi je dávaná kňazovi moc, ktorá sa prejavuje i pri krste. *Treba poznamenať, že teda i zjednotení uniati by mali mať takú moc ako duchovní rímskokatolícki, ale v skutočnosti pri krste majú takú skromnú moc ako pravoslávni i oni, lebo doteraz krstia, myropomazujú, odpúšťajú hriechy pravoslávnym spôsobom a obradom.*

My, pravoslávni, tým, že budeme dobre poznať našu minulosť, staneme sa okrasou cirkvi a okrasou svetového pravoslávia. Musíme dobre poznať ako brániť našu pravoslávnu cirkev, a v tom nám bude príkladom sv. Gregor Bohoslov, ktorý nás poučuje, volá, aby sme boli jeho dobrými žiakmi.

Štefan Horkaj, duchovný

Literatúra:
ThDr. Š. Pružinský, Patrológia II. diel, Prešov 1973
Veľký služebník, Lvov 1866

Archijerejské jubileum

Dňa 28. II. 1975 uplynulo 10 rokov odvtedy, čo bol Preosvietený vladyka N i k o l a j, biskup prešovský, vysvätený za biskupa prešovského a ustanovený na prešovskú katedru. Desať rokov nie je dlhý čas. Na to, aby sa dali vykonať bohumilé skutky na prospech sv. pravoslávnej cirkvi je to azda čas krátky, ale náš vzácny a drahý jubilant v priebehu uplynulých desiatich rokov urobil v prospech sv. pravoslávia naozaj veľa. Nastúpil na prešovskú katedru v dobe, keď nebola na všetkých farnostiach konsolidovaná situácia, bolo treba ešte veľa pracovať. A zrazu prišiel krízový rok 1968, pre našu cirkev taký osudný. Vtedy musel mať Preosvietený vladyka veľa síl, Božieho požehnania, rozumu, aby zachránil prešovskú eparchiu, farnosti, niektorých duchovných i veriacich. Preosvietený vladyka Nikolaj stačil na všetko, musel prekonať veľa príkoria, ale mnoho farností dokázal uviesť do spoločného užívania s gréckokatolíckou cirkvou. V dnešných časoch ešte treba veľa pracovať, bojovať za sv. pravoslávie, a my veríme, že i tieto úlohy vzácny jubilant spolu so svojimi spolupracovníkmi dokáže splniť na slávu Božiu a sv. pravoslávia v prešovskej eparchii.

Pri príležitosti desaťročného jubilea biskupskej chirotónie prajeme Preosvietenému vladykovi Nikolajovi veľa — veľa Božej lásky, milosti, síl a zdravia do jeho ďalšej činnosti, aby mohol múdro a spravodlivo Bohom chránenú prešovskú eparchiu ešte dlho viesť.

Is polla eti despota — na mnohaja lita, vladyko! **R. F.**

O farizejovi a mýtnikovi

Kto žije farizejsky, žije ďaleko od cirkvi, lebo len pokorných prijíma Boh.

Od nedele mýtnika a farizeja s pomocou Božou **začíname triódu pôstnu,** ktorú zostavili svätí otcovia vedení Duchom svätým. **Prvým tvorcom bol sv. Kozma,** ktorý zostavil trojspev Veľkého týždňa ospevujúci sv. Trojicu. Po ňom i druhí sv. otcovia, **najviac zo všetkých Teodor a Jozef Studitskí** skladali piesne i ostatným týždňom Štyridsiatnice. Pri zostavovaní triódy svätí otcovia nezabúdali vysvetľovať krátko všetko o ľuďoch, ako boli stvorení Bohom, ako porušili Jeho prikázanie, boli vyhnaní z raja pre hrdosť, na ktorú ich naviedol had — diabol. Tak sme boli odtrhnutí od Boha. Podľa nevysloviteľného milosrdenstva Božieho Syn a Slovo Božie sa vtelil do Panny Márie a žil medzi nami ako človek. Svojím milosrdenstvom, pôstom a odriekaním sa zla nám ukázal cestu do neba. Keď Isus Christos trpel a zomrel na kríži, opäť vstal z mŕtvych a vstúpil na nebesia a poslal Ducha svätého svojim apoštolom a žiakom. Títo potom hlásali po celom svete o tom, čo sa bolo stalo. — **V tejto trióde sa bude hovoriť o mýtnikovi a farizejovi, o bludnom synovi a o druhom príchode, na ktorý nás chcú svätí otcovia pripraviť „duchovným pôstom“.** Ako prvé svätí otcovia nám odovzdávajú podobenstvo o mýtnikovi a farizejovi. Tak ako bojovník sa pripravuje na boj, i my sa máme pripraviť na dlhý pôst, zahodiť lenivosť a nedbalosť, máme očistiť naše duše od zla.

A tak prvým stupňom k dosiahnutiu kresťanskej cnosti je a vždy bude pokánie a pokora. Musíme zahodiť hrdosť a nadutosť, o tom hovorí podobenstvo o mýtnikovi a farizejovi. Toto podobenstvo nás učí, ako odložiť farizejskú vášeň — hrdosť — a ako nadobudnúť pokoru mýtnika. **Lebo hrdosť je najhoršia a bola na príčine pádu zlého anjela a Adama s Evou.** V podobenstve sa ukazuje, že nik sa nemá pýšiť svojou svätosťou, ale že má byť pokorný pred blížnym, lebo Hospodin pokorných prijíma, ale hrdých zavrhuje, ako hovoria sv. otcovia. A hovoria ďalej, že ten, kto zhrešil, má sa kajať, ale nemá sa pýšiť zachovávaním zákona. **„Hovorím vám: Tento odišiel do svojho domu ospravedlnený, a nie tamten“** (Luk. 18, 14). Preto sa nikto nemá pýšiť i keď robí dobro, ale vždy sa má s pokorou modliť z celej duše k Bohu. Modlitbami svätých otcov našich, Christe Bože, pomiluj nás. Bože, buď voči nám milosrdný!

Mitr. prot. Georgij D. Kuzan

Mier — najcennejšia hodnota ľudstva

Dňa 16. decembra 1974 sa konalo stretnutie pléna Metropolitnej rady pravoslávnej cirkvi v ČSSR v Prahe, na ktorom sa bilancoval život cirkvi v minulom roku a vytýčil sa plán na rok 1975.

Jeho Blaženstvo Dorotej, metropolita pražský a celého Československa, prehovoril o túžbe ľudstva po mieri a o práci našej cirkvi v KMK v celosvetovom meradle.

Plénum poverilo dekana Pravoslávnej bohosloveckej fakulty prof. prot. dr. Andreja Mihaľova, aby vypracoval návrh vyhlásenia k mierovým otázkam. Vyhlásenie bolo jednohlasne schválené v tomto znení:

Vyhlásenie

pravoslávnej cirkvi v ČSSR, prijaté na plenárnom zasadnutí Metropolitnej rady dňa 16. 12. 1974 v Prahe.

Zišli sme sa dnes z vôle Božej na tomto plenárnom zasadnutí Metropolitnej rady pravoslávnej cirkvi v Československu — v Prahe, aby sme zhodnotili našu celoročnú prácu, ktorú sme vykonávali s plnou zodpovednosťou pred tvárou Hospodinovou a aby sme si vytýčili nové ciele v našej ďalšej činnosti.

Pri hodnotení našej práce vychádzame zo stavu, v akom sa naša cirkev nachádza a uvedomujeme si, že poslaním cirkvi je slúžiť svojim veriacim a poznávať ich potreby, nakoľko cirkev je vo svete a svet je v cirkvi.

Naša cirkev s radosťou sleduje povojnový úspešný rozvoj našej milovanej vlasti a teší sa z dosiahnutých úspechov nášho pracujúceho ľudu.

Slávne dni 30. výročia Slovenského národného povstania sme dôstojne oslávili a poklonili sme sa nehynúcej pamiatke padlých za našu slobodu. Bol to boj na život a na smrť proti fašistickej zvôli a v tomto hrdinskom boji obetovali svoje životy i naši pravoslávni veriaci.

Slovenské národné povstanie zaväzuje i nás, pravoslávnych veriacich, aby sme budovali mierovú budúcnosť ľudstva a vo svetle viery našej pravoslávnej plne sa angažovali za sociálnu spravodlivosť.

Chápeme svoje miesto v mierovom hnutí na poli Kresťanskej mierovej konferencie a závery Svetového kongresu mierových síl v Moskve sú pre našu cirkev bohatým zdrojom v mierovo-budovateľskej práci pre radosť a spokojnosť ľudstva, na podporu mierovej politiky nášho socialistického zriadenia a mierových síl v celom svete.

Stojíme na prahu 30. výročia Pražského povstania a 30. výročia nášho oslobodenia slávnou Sovietskou armádou. Pri týchto významných výročiach našich národov si pripomenieme, že český národ sa rozhodne postavil proti fašistickému jarmu, za národné oslobodenie už od začiatku nacistického

temna až po vyvrcholenie na barikádach v Pražskom povstaní na obranu zlatej Prahy — 5. mája 1945.

Oslavy 30. výročia oslobodenia našej vlasti budú pre nás vhodnou príležitosťou, aby sme sa ešte lepšie a intenzívnejšie zapájali do mierovej činnosti v plnej sviežosti ducha, ako nás učí naša matka — cirkev. Je to naša vlastenecká povinnosť, ale volá nás k tomu i nehynúca pamiatka nášho mučeníka, národného hrdinu blahej pamäti vladyku Gorazda, ktorý nám zostane navždy vzorom pravého vlastenca a kresťana milujúceho mier.

Spomienky na slávne výročia našich národov sú i naším sviatkom, lebo víťazstvo slobody nad fašistickou porobou sa zrodilo z krvi a z početných obetí. Preto mier, najcennejšiu hodnotu ľudstva spolu s bojovníkmi za mier na celom svete sme povinní brániť a svetové mierové hnutie posilňovať. To bude náš príspevok k mieru v hlbšom ponímaní evanjeliovej zvesti, najmä teraz vo vianočnej dobe a v duchu Písma svätého. Veď mierová práca je v súlade s Božou vôľou, preto budeme ďalej nabádať náš veriaci pravoslávny ľud k efektívnej, pozitívne cieľavedomej mierovej práci.

Plénum Metropolitnej rady
pravoslávnej cirkvi v ČSSR

Z ústredia

NAŠE ÚSTREDIE POSKYTLO CIRKEVNEJ TLAČI TIETO ODPISY LISTOV JEHO BLAŽENSTVA METROPOLITU DOROTEJA:

Vážený pán

DR. KURT WALDHEIM,
GENERÁLNY TAJOMNÍK OSN
NEW YORK

Vážený pán generálny tajomník.

Naša kresťanská solidarita s trpiacimi nás zaväzuje, aby sme sa na Vás obrátili s touto naliehavou žiadosťou:

urobte všetko v rámci svojich aktívnych možností pre urýchlenú realizáciu uznesení OSN o Strednom východe vo veci navrátenia okupovaného územia arabskému ľudu a urovnania konfliktu na Strednom východe.

Sme hlboko znepokojení izraelskými akciami proti arabskému ľudu, najmä v Sýrii, kde sú pošliapané občianske i náboženské práva na obsadenom území. Učiňte všetko pre okamžité oslobodenie arcibiskupa Ilariona Capucciho, ktorý bol uvrhnutý do dlhoročného žalára za svoj vlastenecký postoj.

Prajeme Vám veľa úspechov vo Vašej mierumilovnej činnosti.

S vianočným a novoročným blahoželaním

† Dorotej,
pravoslávny metropolita pražský
a celého Československa, predseda Ekumenickej rady cirkví v
ČSR.

JEHO BLAŽENSTVU
ARCIBISKUPOVI MAKARIOVI,
CYPER

Vaše Blaženstvo, milovaný brat v Christu!

S pocitom zadosťučinenia sme vzali u nás v Československu na vedomie správu, že ste sa napokon vrátili do svojej rodnej krajiny a ujali sa správy cirkvi a štátu. Naša cirkev a spolu s ňou ostatné sesterské cirkvi v našej krajine pevne dúfali, že Božia prozreteľnosť a zodpovední pracovníci všetkých mierumilovných štátov povedú naliehavú cyperskú záležitosť k víťazstvu práva a spravodlivosti. Vyprosujeme pre Vaše Blaženstvo a pre statočný cyperský ľud množstvo milosti Božej a sily na prospech Vašej skúšanej vlasti a k nastoleniu pokoja na jej území a na celom svete.

Vyslovujúc Vám úprimné blahoželanie k návratu na ostrov Cyprus, zostávame s bratskými pozdravmi oddaní

† Dorotej,
pravoslávny metropolita pražský
a celého Československa, predseda Ekumenickej rady cirkví v
ČSR.

Novoročné stretnutia

Úrad Predsedníctva vlády Československej socialistickej republiky — Sekretariát pre veci cirkevné — usporiadal dňa 6. januára 1975 priateľské stretnutie s pracovníkmi regionálneho a medzinárodného oddelenia Kresťanskej mierovej konferencie v ČSSR.

Na stretnutí sa zúčastnil za pravoslávnu cirkev v ČSSR Jeho Blaženstvo metropolita pražský a celého Československa, v sprievode svojho kancelára, mitr. prot. dr. A. J. Nováka a dekana PBF prof. prot. dr. Andreja Mihaľova.

K ďalšiemu novoročnému stretnutiu došlo na Ministerstve kultúry Slovenskej socialistickej republiky dňa 9. januára 1975, kde v zastúpení ministra kultúry SSR prijal generálny riaditeľ Sekretariátu pre veci cirkevné dr. Karol Homola so svojím námestníkom, prednostom Jánom Kmeťom, predstaviteľov pravoslávnej cirkvi v ČSSR, a to Jeho Blaženstvo metropolitu Doroteja v sprievode dvoch členov Posvätnej synody, Preosvietených vladykov Nikolaja a Cyrila, ako aj kancelára Metropolitnej rady pravoslávnej cirkvi mitr. prot. dr. A. J. Nováka. Pravoslávnu bohoslovecku fakultu v Prešove na tomto prijatí reprezentoval jej dekan mitr. prot. dr. Andrej Mihaľov.

Stretnutie sa nieslo v srdečnej pracovnej atmosfére. Boli zhodnotené doterajšie výsledky práce a rokovalo sa o ďalších perspektívnych plánoch činnosti našej cirkvi v nastávajúcom ročnom období. —am—

Polstoročie chrámu sv. Alexandra Nevského-pamätníka nehynúcej vďaky a lásky v Sofii

„Požehnaný je Hospodin, moja skala, ktorý moje ruky učí boju, prsty vojne, moja milosť a moja pevnosť, môj hrad, môj vysloboditeľ, môj štít; k nemu sa utiekam;
On mi podmaňuje môj ľud“ (Žalm 144, 1—2)

Stavať chrámy — pamätníky ďalekosiahlych udalostí v náboženských, kultúrnych a politických dejinách pravoslávnych národov je pradávnou, ale ešte stále časovou a k intenzívnemu prežívaniu duchovných hodnôt podnetnou tradíciou. Sú nimi posiate nielen posvätné miesta Svätej zeme a krajín Blízkeho východu ako kolísky raného kresťanstva, ale i vôňou exotických rastlín dýchajúce pôvabné kraje jasnej Helady a jej rozprávkovitého ostrovného sveta, zlatisté pobrežie slnečného Jadranu, strmé stráne na prekvapivé krásy bohatého Balkánu, žírne roviny šírej Rusi i nedozerné diaľky rozsiahlej pravoslávnej diaspory v najvzdialenejších krajinách všetkých svetadielov. Tiež pôda našej vlasti je posvätená chrámami — pamätníkmi, svedčiacimi o obrodzujúcej a skutkami účinnej lásky sa prejavujúcej sile univerzálneho pravoslávia: chrámom — pamätníkom s ladnými piatimi modrými cibuľkami so žiariacimi krížmi v Chudobíne pri Litovli, pripomínajúcim synovské vzťahy nášho pravoslávia k jeho pramatke, srbskej cirkvi, ktorá nám vrátila neporušené cyrilometodejské dedičstvo vysvätením vladyku Gorazda na prvého českého pravoslávneho biskupa v Belehrade r. 1921, potom je to slohove neobyčajne čistý útly chrám sv. Cyrila a Metoda v Kroměříži, pamätník mučeníckej smrti vladyku Gorazda, otcov Václava Čikla a dr. V. Petřka a ich spolupracovníkov — našich pravoslávnych sestier a bratov i všetkých, ktorí položili svoje životy za našu slobodu v čase krutej heydrichiády r. 1942. K nim sa družia impozantné chrámy — pamätníky karpatských hrdinov v Medzilaborciach a v Prešove.

K bratskému bulharskému národu, ktorého príslušníci žijú roztrúsene i u nás, najmä na Bratislavsku a Znojemsku, prehovoril obzvlášť zrozumiteľnými a presvedčivými slovami pred polstoročím posvätený chrám — pamätník sv. Alexandra Nevského v Sofii, postavený obetavosťou bulharského ľudu ako vďaky za oslobodenie spod päťstoročného tureckého jarma. Posvätenie tejto perly staviteľského umenia a jedného z najkrajších chrámov Balkánu v dňoch 12.—14. septembra 1924 bolo opätovným manifestačným prihlásením sa bulharských veriacich k cyrilometodejskému dedičstvu a spečatením vernosti k nemu, lebo národnooslobodzovací boj a sociálnooslobodzovacie snahy bulharských revolucionárov boli živené nevädnúcimi spomienkami na

Chrám sv. Alexandra Nevského v Sofii

húževnaté úsilie slovanských apoštolov realizovať posvätnú zásadu rovnocennosti všetkých národov a právo účasti celého národa na najvyšších duchovných statkoch.

Preto jeden z dvoch „pridelov“ akýchsi obmien bočných oltárov, bol zasvätený sv. Cyrilovi a Metodovi a druhý zase sv. cárovi Borisovi, prvému kresťanskému panovníkovi v Bulharsku, ku ktorému poslal veliteľ belehradskej pevnosti Boritakan z Veľkej Moravy vyhnaných Metodových žiakov na čele so sv. Klimentom Ochridským, pretože podľa Života sv. Klimenta, nazývaného tiež Bulharskou legendou o tomto poprednom učeníkovi solúnskych bratov, neskoršom zakladateľovi literárnej školy ochridskej a prvom slovanskom biskupovi v Bulharsku, vedel že „Boris túži za takými ľuďmi“. Boris totiž už prv dospel k rozhodnutiu poslať do Macedónska kňazov schopných kázať miestnym obyvateľom ešte nie dostatočne v kresťanstve utvrdeným v ich vlastnom jazyku. Preto poskytol družine sv. Klimenta skvelé pracovné podmienky pre misionárske dielo a oslobodil ich od všetkých pozemských starostí. Štedrým priaznivcom sv. Klimenta a jeho druha sv. Nauma, budovateľa monastieru Svätých archanjelov na brehoch Ochridského jazera, bol i mladší syn sv. Borisa, cár Simeon, ktorého vyhlásil za bulharského vlád-

cu jeho otec po zvrhnutí z trónu staršieho syna Vladimíra, opierajúceho sa o pohanských bojarov tureckého pôvodu. Po usporiadaní politických pomerov uchýlil sa cár Boris do monastiera, ktorý postavil v blízkosti Preslavi, kde 2. mája 907 v chýre svätosti zomrel.

V šľapajach svojich prvosvätiteľov, obnovených v 14. stor. trnovským patriarchom Euthymijom, autorom plamenných rečí na historické osobnosti, a zostaviteľmi damaskinov, nábožensko-vzdelávacích zborníkov, v ktorých čoraz väčšmi znel tragický osud bulharského národa po vpáde Turkov r. 1394, kráčala verne bulharská cirkev — zdravý úd mystického Tela Christovho — i po strate svojej samostatnosti, keď po páde Carihradu r. 1453 splynul byzantský i bulharský štát pod navládou sultána a jej vrchná správa dostala sa do rúk gréckych fanariotov, ktorí vo svojej šovinistickej zaslepenosti zabudli, že jedným z najhodnotnejších darov východnej cirkvi ľudstvu bolo povýšenie národných jazykov na jazyk liturgický, skvele obhájené slovanskými apoštolmi pred najvyššími predstaviteľmi rímskej cirkvi. Svedčí o tom priekopnícke dielo Slovanskobulharské dejiny vlasteneckého mnícha Paisija z r. 1762, ktoré nadšeným tónom lásky a viery v budúcnosť Bulharov burcovalo národné povedomie. Jeho priamym pokračovateľom bol vračanský biskup Sofronij, autor zborníka Kyriakodrontón, prvej tlačenej knihy v Bulharsku. Bulharské monastiere boli cez celé poltisícročie ohniskom aktívnej zbožnosti, prejavujúcej sa svojimi blahodarnými dôsledkami vo všetkých oblastiach národného života, pevnými tvrdzami uvedomelého odporu proti tureckej tyranii a posvätnými miestami zvolávania Božieho požehnania na národnooslobodzovacie úsilie a na sociálnooslobodzovacie túžby bojovníkov proti tureckému feudálnemu útlaku. Jeho ovocím bolo národné oslobodenie r. 1878 za pomoci Ruska ako záštity porobených pravoslávnych národov, pripravované národným pomstiteľom a revolučným bojovníkom Vasilom Levskim, ktorý sa skrýval v trojanskom monastieri zo 17. stor., kde našiel neohrozených spolubojovníkov medzi jeho mníchmi.

Celý chrám s objemom osemdesiatšesť tisíc kubických metrov, symbolizujúci svojou monumentálnosťou silu a chrabrosť ruských hrdinov, z ktorých dvesto tisíc vylialo svoju krv v bojoch pri Šipke, kde taktiež stojí chrám — pamätník, a svojou nádherou krásu ich nezištne sa obetujúcich duší, je zasvätený sv. Alexandrovi Nevskému, novgorodskému kniežaťu, ktorý rozprášil na brehoch rieky Nevy r. 1240 slobodu Ruska ohrozujúcich Švédov a o dva roky neskoršie zvíťazil nad nemeckými križiakmi na ľade Čudského jazera. Jeho prostredný ikonostas, ktorý dominuje velebnému chrámovému priestoru pre viac než päťtisíc veriacich, vypínajúcemu sa strednou kupolou do výšky 45 metrov, žiari jasom rôznofarebných druhov mramoru a splýva s dvoma prednými onyxovými stĺpmi nad prestolom sa vznášajúcej kopuly — baldachýnom. Jej 4 hlavné stĺpy a 32 menších kopulových stĺpkov sú zhotovené z prekrásneho červeného karneolu, alabastru a zo zeleného brazílskeho chryzopasu.

Z nežných ikon impozantného prostredného ikonostasu, ozdobeného hlbokými reliéfmi a zakončeného rímsou, vanie na nás k pokornému obdivu a k poslušnému nasledovaniu nás nabádajúci duch svätosti z preduševnelých tvárí a všeobjímajúcou láskou sálajúcich pohľadov Isusa Christa, Bohorodičky, sv. Alexandra Nevského a bulharských národných svätcov. Ikony sú harmóniou farieb a tvarov nás uchvacujúcimi výtvormi ruských maliarov — klasikov z rozhrania 19. a 20. storočia. V ich bohatej galérii vojvodí na severnej strane kráľovských dvier ikona Bohorodičky a na južnej ikona Spasiteľa, ktoré sú majstrovským dielom talentovaných rúk V. M. Vasnecova, presláveného maliarskou výzdobou Vladimírskeho soboru v Kyjeve. Jeho syn, o. prot. Michal zasvätil celý svoj dlhý a plodný život obetavej kňazskej službe pri chráme sv. Mikuláša v Prahe—Dejviciach.

Vnútorné steny na hlavnom námestí Sofie sa vypínajúceho veľchrámu sv. Alexandra Nevského, ktorého základným pôdorysom je kríž, symbolizujúci historickú skutočnosť, že balkánski Slovania, vydaní napospas tureckej svojvôli v dôsledku neustále sa vyostrujúcich rozporov medzi mocnosťami ako nesmieriteľnými rivalmi vo sfére hospodárskych a politických záujmov, zápasili celé tisícročie pod vedením pravoslávia s polmesiacom „za svätý kríž a zlatú slobodu", sú skvelým perom maliarskeho umenia napísanou ilustrovanou Bibliou a dejepisom Cirkvi. Z nástenných fresiek, popretkávaných rázovitými bulharskými národnými motívmi, je nám obzvlášť milý biblický výjav v chráme učiaceho 12-ročného Isusa od českého maliara J. V. Mrkvičku, ktorý je tiež autorom ikony Spasiteľa a Bohorodičky na severnom ikonostase, ktorý spolu s južným predstavuje prostredný ikonostas v zmenšených rozmeroch.

J. V. Mrkvička, zakladateľ bulharského moderného umenia, zrástol v najtvorivejšom období svojho života s bulharským národným prostredím, a upútal pozornosť celého kultúrneho sveta k Bulharsku na svetových výstavách svojimi rozsiahlymi kompozíciami z liturgického života a dejín bulharskej cirkvi Zádušnica, Žehnanie beránka v deň sv. Juraja a Otec Paisij.

Vpravo od prostredného ikonostasu centrálnej časti chrámu, ktorá pozostáva z piatich lodí s početnými kopulami, polokopulami a klenbami, umožňujúcimi svojou jedinečnou akustikou, aby hlasy slúžiacich a zboru zneli nezvyčajne čisto a verne s priestorovou hĺbkou, takže posluch liturgických spevov je v ňom i po stránke čistoty a plastičnosti zvuku nezabudnuteľným zážitkom, ako sa o tom môžeme presvedčiť zo stereoplatní Balkatónu, ktoré možno dostať i v bratislavských predajniach, stojí patriarší a cársky trón. Obidva tróny sú nesené červenými a zelenými mramorovými stĺpmi a nad nimi sa vznášajú alabastrové baldachýny. Naľavo oproti trónu pre patriarchu, lebo po obnovení dávneho bulharského patriarchátu a po intronizácii patriarchu Kirilla r. 1953 chrám sv. Alexandra Nevského sa stal patriarším

katedrálnym soborom, stojí kazateľnica — ambona z bieložltého a svetlozeleného mramoru. Ambonu uprostred podopierajúci a na ležiacej levici spočívajúci stĺpik je z červeného onyxu.

Severnou chrámovou chodbou vchádza sa po schodoch zo šedého kararského mramoru do krypty, v ktorej je filiálka Národnej umeleckej galérie v Sofii so starobylými bulharskými ikonami.

Patriarší katedrálny chrám sv. Alexandra Nevského, v ktorého 50 m vysokej veži visí 12 v Moskve uliatych zvonov spievajúcich víťazný hymnus slobody do nekonečných diaľav legendárneho Balkánu, bol vybudovaný nezištnou štedrotou veriaceho bulharského ľudu, reprezentovanou sumou šiestich miliónov zlatých frankov. Zložil ju na výzvu vládneho činiteľa Petka Stojčeva Karavelova, príbuzného priekopníka kritického realizmu v bulharskej literatúre Lubena Karavelova, ktorý spolu so spomenutým revolucionárom V. Levskim a básnikom Ch. Botevom stál na čele bulharského revolučného hnutia. Jeho domobrane venovali obyvatelia ruského mesta Samary zástavu s obrazom Bohorodičky a svätých apoštolom rovných bratov Cyrila a Metoda ako symbol pravoslávnej jednoty.

Základný kameň veľchrámu sv. Alexandra Nevského bol položený 19. februára 1882. Stavba sa však začala až r. 1904 a bola ukončená r. 1912.

Bulharský veriaci ľud vložil do stavby svojho nedávno jubilujúceho chrámu sv. Alexandra Nevského, dnešného katedrálneho patriaršieho soboru nielen mozole svojich pracovitých rúk, ale i svoje hlbokou vierou horiace srdce, ktoré pulzuje neskonalou vďačnosťou k ruskému ľudu ako k svojmu osloboditeľovi, keď sa modlí k svojmu nebeskému ochrancovi: „Vďačnosťou a cťou okrášlený, v Bohu múdry Alexander, býval si príbytkom sv. Ducha, v biedach pomocníkom a hrdosťou ruskej krajiny- ... Teraz, stojac pred Kráľom všetkých, Bohom, pros, blažený, aby Tvoja vlasť, bulharská krajina i celý slovanský rod bol oslobodený od všetkých bied a útrap a aby sme dosiahli spásu. Amen!“ K tejto vrúcnej modlitbe bulharského ľudu sa pripojuje i náš v obcovanie svätých veriaci ľud Prešovska, lebo sv. Alexander Nevský je ochrancom i prešovského katedrálneho chrámu, postaveného taktiež z vďačnosti za oslobodenie pred tridsiatimi rokmi.

Dr. Vl. Buchta

NA NAŠU CIRKEVNÚ TLAČ DAROVALI:

Rodina Repášska z Krásnoviec Kčs 75.—, rod. Andrejcová, Šamudovce, 10.—, Bohuznáma rodina z Humenného Kčs 100.—, rodina Gazdočková z Michaloviec Kčs 50.—, Bohuznáma zo Stretávky, okr. Michalovce, 50.—, a rodina Kašmirská, Sliepkovce, okr. Michalovce, Kčs 50.—.

Pravoslávny monastier sv. Nikolaja v Mukačeve

(dokončenie)

Nikto nemôže tvrdiť, že v priebehu tristoročného trvania únie pravoslávie na Zakarpatsku nejestvovalo. Existovalo i napriek silnému nátlaku štátnej vrchnosti, najmä však existovalo silné hnutie za návrat do pravoslávnej viery predkov. Toto hnutie narastalo o to viac, o čo viac bolo prenasledované. Najväčších rozmerov dosiahlo začiatkom 19. stor. (Veľké Lúčky, Iza, Lipša a i.)

Známy je marmaroš-sihotský proces proti pravoslávnym, ďalej hnutie pod vedením archimandrita Kabaljuka, u nás obce Ladomírová, Becherov, Medvedzie, Svidník, Stakčín, Ruské, Osadné, Medzilaborce a mnohé iné.

Po druhej svetovej vojne nastali veľké zmeny i v Mukačevskom monastieri. Znovu sa v ňom usadili pravoslávni — tentoraz mníšky, monastier sa stal ženským.

Únia s Rímom nijako nenarušila jednotu tohto národa, nepodarilo sa jej to, lebo pravoslávna viera zjednocovala ľud Zakarpatska s Ukrajinou. Ľud sa nikdy neprestal cítiť pravoslávnym a svoju vieru nikdy nenazýval „gréckokatolíckou“, ale vždy vierou „starou“, „ruskou“, alebo jednoducho pravoslávnou.

Zlatými literami bol zapísaný do dejín monastiera deň 28. augusta 1949. V ten deň, na sviatok Zosnutia Matky Božej, prišli gréckokatolíci z celého Zakarpatska, aby sa slobodne mohli vrátiť do svojej pradedovskej viery a zjednotiť sa s ruskou pravoslávnou cirkvou. Pastierov cirkvi Christovej vtedy viedol arcibiskup ľvovský a tarnopoľský i mukačevsko-užhorodský Makarij. Bol prítomný biskup stanislavský a kolomyjský Antonij a biskup drohobičský Michail, veľa duchovných a tisíce veriacich z celej Verchoviny. Sám patriarcha moskovský a celej Rusi im poslal svoje požehnanie a Vladimírsku ikonu Matky Božej.

V Mukačevskom monastieri posvätili potom kamennú kaplnku zasvätenú Uspeniju, mníšky maľovali nové obrazy na ikonostas, všetko sa dalo do poriadku. Niektoré mníšky odišli do Horneckého monastiera, aby sa poklonili Hrobu Isusa Christa a tam slúžili. Deväť mníšok sa vrátilo do rodného Bulharska a 35 ich prišlo z Dombockého monastiera. Priniesli so sebou i ikonu Božej Matky „Skoroposlušnice“. Táto ikona je zvlášť cenná, lebo ešte r. 1938 ju daroval pravoslávnemu Zakarpatsku patriarcha jeruzalemský Timotej. V monastieri je tiež dar Počajevskej lavry — ikona prepodobného Jóba Počajevského, časť ostatkov veľmuč. Pantelejmona z Athonu. Je tu i bohatá knižnica.

Ďalším významným dňom v živote monastiera bola oslava 600. výročia založenia, a to r. 1960.

Veľa úsilia, umu a húževnatej práce na poli konsolidačnom v náboženskom živote bolo treba urobiť, aby náboženský život na Zakarpatsku sa

ustálil. Veľkú zásluhu tu má arcibiskup mukačevsko-užhorodský Grigorij. Eparchia ožila, chrámy sú obnovené, bohoslužby sa slúžia podľa typiku ruskej pravoslávnej cirkvi a všade sa spomína hierarchia ruskej pravoslávnej cirkvi pri bohoslužbách. S požehnaním patriarchu moskovského a celej Rusi a za pomoci Vysokopreosvieteného metropolitu a exarchu celej Ukrajiny Filareta kyjevského bolo umožnené, aby si duchovenstvo obnovilo svoje vedomosti o pravoslávnych obradoch a malo možnosť navštíviť Kyjev, kde sa poklonilo pravoslávnym svätyniam.

Pri príležitosti uplynulého 25. výročia zjednotenia zakarpatských gréckokatolíkov s ruskou pravoslávnou cirkvou želáme zbožnému pravoslávnemu ľudu i jeho hierarchii na Zakarpatsku a celej ruskej pravoslávnej cirkvi veľa Božieho požehnania.

Na záver pre našich duchovných i veriacich: v tomto roku i naša pravoslávna cirkev v našej vlasti si pripomenieme 25. výročie Prešovského snemu, kedy bola gréckokatolíkmi zrušená únia s Rímom. Privítajme i my toto významné výročie v dejinách našej cirkvi takými istými dobrými výsledkami. Nech i naše chrámy dostanú vzhľad chrámov ozaj pravoslávnych a naše bohoslužby nech budú bohoslužbami pravoslávnymi, zbavenými cudzích nánosov a zvykov. I nás zaväzuje taká istá synovská láska, oddanosť k nášmu veriacemu ľudu a našej sv. pravoslávnej cirkvi.

L. Fedor, duchovný

Putovanie po pamätných miestach ZSSR

(pokračovanie)

Do Odesy sme prišli v sobotu večer 24. augusta m. r. a čakali nás na stanici d. o. prot. Alexander Kravčenko, inšpektor, a d. o. prot. Leonid Nedajchlebov — profesor Duchovného seminára v Odese.

Boli sme ubytovaní v prekrásnom monastierskom hoteli, ktorý stojí priamo pri Čiernom mori a je osvetľovaný reflektormi z morského majáka. Prekrásna panoráma s vyhliadkou na more nám umožňovala ešte príjemnejší pobyt v tomto hoteli, kde sme strávili dva dni.

V nedeľu ráno 25. augusta sme boli na sv. liturgii, ktorá sa slúžila v chráme Uspenija a slúžil ju Vysokopreosvietený vladyka Sergij, metropolita chersonský a odesský za asistencie ôsmich duchovných. Spoluslúžil i náš špirituál PBF. Pri sv. liturgii spieval metropolitný chór a študenti Duchovného seminára.

Tento katedrálny chrám vyniká svojou veľkosťou a architektúrou. Je tu vzácna ikona — Kasparovská Matka Božia.

Po obede sme si pozreli ďalší monastiersky chrám, kde je i letná rezidencia patriarchu a Duchovný seminár, kde študuje 120 študentov. Je tu monastiersky cintorín, kde odpočíva metropolita Makarij, ktorý sa pričinil o zjednotenie uniatov na záp. Ukrajine s ruskou pravoslávnou cirkvou.

V pondelok 26. augusta sme si prezreli mesto — hrdinu, Odesu. Pomenovali ju hrdinom, lebo jej obyvatelia v druhej svetovej vojne statočne bojovali proti okupantom 73 dní. Zahynulo tu mnoho občanov, i keď sa skrývali v katakombách. Na našej ďalšej ceste sme sa pristavili pri pamätníku Neznámeho námorníka a pri pamätníku Puškina. Tu je aj Park slávy, Potemkinove schody, Archeologické múzeum, Historicko-kultúrne múzeum a Múzeum námorníctva ZSSR. Je tu veľký prístav, ktorý založil ešte Peter I. Odesa sa pýši prekrásnym nábrežím pri Čiernom mori, kde sú pláže a mnohé hotely. Je tu i veľa chrámov.

Navštívili sme Svätotrojický trojdielny chrám s tromi ikonostasmi a prestolmi. Je zasvätený sv. Trojici, Pokrovu Matky Božej a Matke Božej „Nečajannoj radosti". Videli sme tiež Iľjinský chrám, ktorý bol vybudovaný r. 1896 mníchmi z Atonskej hory. Keď sme vošli do tohto chrámu, práve sa konala večierеň podľa typiku Atonskej hory. Chór spieval v gréčtine a staroslovančine. I tento chrám je trojdielny, zasvätený sv. Iľjovi, prorokovi, Matke Božej „Mliekopytateľnici" a archanjelovi Gabrielovi. Je tu vzácna ikona uvedenej Matky Božej, kópia z Atonskej hory.

Napokon sme vošli i do Kladbiščenského chrámu, zasvätenému sv. Dimitrijovi Rostovskému. Povedľa tohto chrámu je pekne upravený cintorín, kde je pochovaný významný očný lekár Filatov.

I v Odese sme boli prijatí cirkevnými predstaviteľmi, a to Vysokopreosvieteným vladykom Sergijom, metropolitom chersonským a odesským v jeho rezidencii. Boli sme veľmi dojatí jeho úprimnosťou, otcovskou láskou, srdečnosťou a starostlivosťou o nás počas nášho pobytu v Odese. Ťažko sme sa s ním lúčili. Prezreli sme si i Duchovný seminár, kde nás privítal d. o. archimandrita Agafangel Savin — rektor seminára.

V noci 26. 8. o 23. hod. sme sa na letisku rozlúčili s našimi milými sprievodcami a odleteli sme do Ľvova.

Vo Ľvove nás na letisku privítali d. o. prot. Vitalij Politilo, okr. arcidekan ľvovský, d. o. Anton Kisiľ, úradník Eparchiálnej rady, a d. o. prot. Vladimír Jarema, správca farnosti vo Ľvove. Bývali sme v hoteli Inturist. Ľvov je rušné priemyselné mesto, bohaté na historické pamätníky, má asi 700 000 obyvateľov. Sú tu prekrásne pravoslávne chrámy a sídlo ľvovského a tarnopoľ-

ského metropolitu. Táto eparchia má 950 farností a 20 arcidekanátov. V súčasnosti je biskupom tejto eparchie Vysokopreosvietený vladyka Nikolaj, metropolita ľvovský a tarnopoľský, ktorý nás ráno 27. augusta prijal vo svojej rezidencii veľmi milo a srdečne. Okrem iného povedal: „Vo Ľvove vás srdečne vítame. Ste medzi nami, pravoslávnymi, deťmi jedného Boha a jednej matky, pravoslávnej cirkvi. Sme susedmi, a preto sa cíťte u nás ako medzi svojimi".

Za privítanie sa poďakoval d. o. Jozef Iljuk.

Potom sme si pozreli chrám sv. Jura, kde bolo uskutočnené zjednotenie uniatov s ruskou pravoslávnou cirkvou.

Ďalej sme videli Preobraženský chrám, kde svojho času účinkoval mučeník za pravoslávie d. o. dr. Gabriel Kosteľnik. Na chráme je pamätná tabuľa s nápisom: „Nastojateľ cjoho chramu protopresviter o. Havriil Kosteľnik, doktor filosofii, profesor bohoslovia, najvydatnišší dijač vozjednaňňa greko-kat. duchovenstva i virnych zachidnich oblastej Ukrajiny s ruskoju pravoslavnoju cerkovju".

Navštívili sme Uspenský chrám, kde nám povedali: „Svätouspenský chrám bol pevnosťou pravoslávia na západnej Ukrajine, ktorý bojoval proti brestskej únii v priebehu 100 rokov. Tu žilo stavropigijské bratstvo a pod patronátom chrámu bol vytlačený „Apoštol" od Fedorova a iné knihy. Tu prijal biskupské svätenie Peter Mohyla, metropolita kyjevský".

Zastavili sme sa i v chrámoch sv. Georgija, sv. veľkomuč. Paraskevy-Piatnice a v chráme Petropavlovskom. Toho istého dňa sme boli na Lučakovskom cintoríne pri hrobe protopresbytera dr. G. Kosteľnika, ktorý veril v príchod slobody, ktorá dá možnosť násilne zavlečeným do únie vrátiť sa do pravoslávnej cirkvi svojich otcov. V r. 1946, keď táto sloboda prišla, postavil sa o. Kosteľnik na čelo hnutia za návrat do pravoslávnej cirkvi. Chránil svoj ľud pred katolicizmom, za čo položil i svoj život, lebo dňa 20. septembra 1948 ho zákerne zavraždil vatikánsky agent.

Navštívili sme i hroby spisovateľa Franka, Konopnickej, Šaškeviča a iných. Zastavili sme sa i pri nádherných drevených chrámoch zo 16.—18. stor., i pri impozantnom monumente slávy Sovietskej armády.

Ráno 28. augusta, v deň sviatku Uspenija Matky Božej, vydali sme sa na cestu do Počajevskej lavry.

Počajevská lavra patrí k veľkým stavbám XVIII. stor. Je tam najkrajší chrám — Uspenský sobor s dvoma vysokými vežami barokového štýlu. Lavra leží na pahorku a vidno ju z diaľky 30—40 km. Založená bola v IX. stor. žiakmi Cyrila a Metoda, ktorí

Počajevská lavra: študenti PBF pri bohoslužbách v deň sviatku Uspenija Matky Božej

to žiaci práve tu našli počas krutého prenasledovania na Morave útulok. Je známe, že v IX. stor. rímskokatolícka cirkev chcela ovládať všetkých kresťanov. O tom nám píše sám sv. Metod, keď upozorňoval moravské knieža Svätopluka takto: „Chráň, knieža, svätú grécku vieru, ona bude slúžiť Slovanom k jednote, svornosti a spaseniu. Nezachrániš grécku vieru, zatratíš sám seba i svoj moravský ľud".

Taký istý boj prebiehal aj v Poľsku a Rusku. Nastal čas náboženských bojov a práve vtedy bola založená lavra pod ochranou Matky Božej na Počajevskej hôrke. Katolíci pripravovali krutý úder proti pravoslávnej lavre, preto poslali dominikánskych mníchov, aby založili katolícke kláštory v Krakove, Podkamení, Kremenci, Dubne, dokonca urobili si katolícku farnosť v Počajeve s úmyslom lavru zlikvidovať. Cieľ katolíkov dosiahnutý nebol. Prepadli teda lavru (r. 1623) a odcudzili bohatý inventár vrátane ikony Počajevskej Matky Božej, najväčšieho pokladu pravoslávneho ľudu a duchovenstva. Vrátili ju až po 20 rokoch. V tom čase bol igumenom lavry prepodobný Jób, ktorý o tom napísal toto: „Tridsať osôb prepadlo monastier, rozbili bránu, povraždili mníchov a zapríčinili monastieru veľké škody". (pokračovanie)

Nová stránka v histórii ekumenického hnutia

(pokračovanie)

Vtelenie a Vykúpenie, vykonané Synom Božím, navždy nám dalo veľký príklad solidárnosti vo vzťahu k trpiacim. V druhej časti svojho referátu sa prof. Pakozdyi (Maďarsko) dotkol politicko—sociálnych problémov. Podčiarkol, že socialistické zriadenie v jeho krajine bolo schopné vyriešiť spravodlivo a úspešne problém v štáte, problém, ktorý bol zdedený od predchádzajúcich režimov. Zo západného sveta tu bolo úsilie vyprovokovať v Maďarsku občiansku vojnu, urobiť z maďarského ľudu „mučeníkov" a „hrdinov". Ešte doteraz jestvujú takéto pokusy vnášať politiku do cirkevného života v Maďarsku. Nik nemôže ospravedlniť kontrarevolúciu, ktorá bola v Maďarsku, povedal rečník. Socialistické zriadenie sa ukázalo byť lepším, lebo likvidovalo biedu ľudu. Cirkev je pre svet, nie sama pre seba, na to nesmieme zabúdať.

V stredu 18. 9. m. r. sa začalo modlitbou a kazateľ hovoril na tému „O vôli Božej" (Mat. II, 16—19) o príklade sv. Jána Krstiteľa, ktorý výzvou na pokánie pripravil ľudí na Christa. Pre jeho asketizmus ho má pravoslávie za svojho patróna. Rečník hovoril o význame askézy pre cirkev.

Potom nasledovala práca v sekciách a večer sa znova konalo plenárne zasadanie, kde vystúpil s prejavom gen. tajomník SRC, dr. Filip Potter, ktorý charakterizoval súčasné ekumenické hnutie cirkví, jeho úspechy a nedostatky. Potom vystúpil s prejavom gen. tajomník Konferencie európskych cirkví, dr. G. Williams, ktorý podrobne rozobral prácu Konferencie a povinnosti, ktoré má pred sebou. Kladne ohodnotil oficiálne uznanie NDR, čo prispelo k pokoju v Európe, tiež kladne hovoril o zvrhnutí fašizmu v Portugalsku a v Grécku. So smútkom hovoril o Sev. Írsku a o ostrove Cyprus a nadhodil povinnosti, ktoré tu Konferencia má. Tiež predniesol charakteristiku štruktúry práce Konferencie v jej centre a vyjadril želanie dostať do štábu jedného zodpovedného pracovníka na miesto riaditeľa.

Gen. tajomník G. Williams spomenul, že pre Sev. Írsko bol ustanovený fond, určený pre trpiacich bojom medzi protestantmi a katolíkmi. Potom boli vypočuté obe strany.

Večer toho istého dňa luteránsky zväz Švajčiarska podával recepciu na počesť zasadania „Nyborg VII".

Dňa 19. 9. m. r. sa začalo zasadenie čítaním Biblie, text 2 Kor. 5, 14—21 a modlitbou. V tomto texte sv. ap. Pavel nám odkrýva tajomstvo vykúpenia ľudského rodu a zmierenia. Vchádza tu nová realita do života človeka, a zjavuje nám ju Duch svätý. Láska Christova objíma celé ľudstvo a vyzýva nás k opätovaniu.

(pokračovanie)

Zo života našich farností — životné jubileá

ŠAMUDOVCE: Dňa 21. 2. 1975 sa dožíva 66 rokov brat Juraj DROBOZ, náš dlhoročný kantor zo Šamudoviec, okr. Michalovce. Jubilant pochádza zo Šamudoviec. Pred šiestimi rokmi mu Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, pri príležitosti jubilantovej šesťdesiatky za jeho vernosť pravoslávnej cirkvi a za prácu, ktorú vykonáva ako kantor v našom chráme udelil pochvalné uznanie. Nech tieto skromné riadky sú vyjadrením našej vďaky nášmu bratovi kantorovi. Želáme vám, brat Juraj, veľa zdravia a síl, aby ste ešte dlho ospevovali Všemohúceho v našom chráme.

Na mnohaja i blahaja lita!

Správca farnosti, kurátori a veriaci zo Šamudoviec.

ŠAMUDOVCE: Dňa 14. 2. 1975 sa dožíva náš **brat kurátor Michal ŠTOFFA šesťdesiatich rokov svojho života v plnom zdraví v kruhu svojej rodiny.** Svoju prácu si vykonáva statočne. Treba vyzdvihnúť, že spolu s ostatnými kurátormi v krízovom období 1968—69 zostal verný pravoslávnej cirkvi. Jubilant sa zaslúžil spolu s našimi veriacimi práve v rokoch najťažších o opravu nášho chrámu a farskej budovy. Do ďalšej práce na poli občianskom i cirkevnom vám, brat Michal, prajeme veľa zdravia, šťastia a Božieho požehnania.

Na mnohaja i blahaja lita!

Správca pravosl. farnosti, kurátorský zbor a veriaci zo Šamudoviec.

Posmrtná spomienka

Dňa 19. decembra 1974 — po ťažkej chorobe — vo veku 62 rokov odovzdal svoju dušu Stvoriteľovi d. o. prot. ing. ROSTISLAV BUJNICKÝ, správca pravoslávnej farnosti Bratislava.

Nebohý otec Rostislav sa narodil 23. V. 1912 v Bobrujsku, pri Minsku (ZSSR). Maturoval v Rovne. R. 1938 absolvoval vysokú školu technickú vo Varšave. Povíchrica druhej svetovej vojny ho zaviala až do Československa, kde sa roku 1946 oženil a stal sa otcom dvoch dcér, Eleonóry a Miroslavy. R. 1948 prišiel na východné Slovensko, do Dobroči a do Stakčína, kde pracuje ako riaditeľ Štátnych lesov. Veľmi miluje sv. pravoslávnu cirkev, preto, keď ho r. 1950 zavolala, ako dobrý kresťan jej volanie vypočul. Dňa 25. V. 1950, po ukončení bohosloveckej školy, bol Preosvieteným vladykom Alexijom vysvätený na diakona a 26. V. 1950 na kňaza — jereja. Chirotónia sa konala v chráme sv. Alexandra Nevského v Prešove.

Potom sa stal správcom farnosti v Humennom. R. 1951 bol preložený do Habury, potom do Hrabovčíka a Vyšného Mirošova. Dňom 1. IV. 1952 sa stal správcom farnosti Bratislava a bratislavským arcidekanom; v tejto funkcii zotrval až do svojej smrti.

Za svoju statočnú dušpastiersku prácu bol vyznamenaný eparchiálnymi archijerejmi nábedrníkom, povýšením na protojereja a právom nosenia zlatého kríža s ozdobami.

Slávnostný pohreb nebohého otca Rostislava sa konal dňa 22. XII. 1974 v Bratislave a odslúžili ho títo duchovní: d. o. mitr. prot. Peter Spišák, riaditeľ ER z Prešova, d. o. prot. P. Pidanič, predseda misijného odboru ER, d. o. prot. P. Cuper zo Stropkova a d. o. prot. M. Kernaševič z Ladomírovej. Cirkevný spev viedol br. Jozef Fejsák a Peter Humeník, poslucháči PBF z Prešova.

Po predpísanom obrade v chráme všetci sa odobrali na cintorín, kde boli telesné pozostatky otca Rostislava uložené na večný odpočinok. S nebohým sa rozlúčil za Jeho Blaženstvo metropolitu Doroteja, Preosvieteného vladyku Nikolaja, všetkých pravoslávnych duchovných, za rodinu a za bratislavských veriacich a kurátorov d. o. prot. P. Spišák.

Nech Hospodin bude milostivý voči Tebe, otec Rostislav, nech Ti bude sudcom spravodlivým a za Tvoju lásku nech sa Ti dostane od Neho odmena. Tvoje stádo, ktoré si učil a pripravoval ku spaseniu, smúti, ale raz budeš znovu s ním a povieš: to som ja, deti moje.

Vičnaja pamjať i blaženyj pokoj!

Zo života prešovskej eparchie

Archijerejské bohoslužby

● V nedeľu dňa 15. XII. 1974 Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, odslúžil v prešovskom katedrálnom chráme za spoluslúženia d. o. prot. G. Kuzana a prot. M. Kopčíka archijerejskú sv. liturgiu.

Vianočné sv. bohoslužby

● Dňa 6. I. 1975 — v predvečer Narodenia Isusa Christa — bolo v noci odslúžené veľké povečerie s litiou a utierňou. Na bohoslužbách sa zúčastnil i Preosvietený vladyka Nikolaj.

● V deň sviatku Narodenia Isusa Christa, 7. I. 1975, odslúžil slávnostnú sv. liturgiu Preosvietený vladyka Nikolaj za spoluslúženia d. o. prot. P. Spišáka, riaditeľa ER, d. o. prot. Kuzana, predstaveného katedrály, d. o. prot. Romana Ferenca, správcu prešovskej farnosti a d. o. prot. J. Iljuka, spirituála PBF. Po sv. evanjeliu d. o. prot. G. Kuzan prečítal Vianočné posolstvo Posvätnej synody pravoslávnej cirkvi. Po sv. liturgii sám Preosvietený vladyka Nikolaj prehovoril k prítomným a zaželal im veľa milosti a lásky od novonarodeného Isusa Christa. Ľudový spev viedol kantor — d. o. prot. D. Šudich. Prisluhovali bohoslovci br. Sičak a Humeník.

Novoročné a Bohojavlenské bohoslužby

● Dňa 14. 1. 1975, v deň Obrezania a sv. Vasilija Veľkého a Nového roku podľa starého štýlu, odslúžil Preosvietený vladyka archijerejskú sv. liturgiu za spoluslúženia prešovského duchovenstva. Na konci bohoslužieb zablahoželal Preosv. vladyka Nikolaj prítomným k Novému roku a želal im od Všemohúceho, ako ľuďom dobrej vôle, mier a úspechy v duchovnom i občianskom živote.

● Dňa 19. 1. 1975, v deň sviatku „Bohojavlenija" — v prešovskom katedrálnom chráme bola odslúžená sv. archijerejská liturgia, po ktorej Preosvietený vladyka Nikolaj spolu s prešovským duchovenstvom vykonal veľké jordánske posvätenie vody. Sviatočnú kázeň na tému sviatku predniesol d. o. Prot. R. Ferenc, správca prešovskej farnosti.

ZASADANIE EPARCHIÁLNEJ RADY

● Dňa 12. XII. 1974 zasadala v Prešove Eparchiálna rada. Jej členovia na čele s Preosvieteným vladykom Nikolajom previedli bilancovanie práce za posledný polrok m. r. a načrtli si plán práce na rok 1975 vo všetkých odvetviach.

ZASADANIE METROPOLITNEJ RADY

● Dňa 16. XII. 1974 zasadala v Prahe Metropolitná rada. Za prešovskú eparchiu sa na zasadnutí zúčastnil Preosvietený vladyka Nikolaj, d. o. prot. P. Spišák, riaditeľ ER, d. o. prof. prot. dr. A. Mihaľov, de-

kan PBF za fakultu, br. Andrej Tivadar za cirkevný obchod PETRA a brat Ivan Felegi za veriacich prešovskej eparchie.

NOVOROČNÉ PRIJATIE

● Na Ministerstve kultúry SSR boli dňa 9. 1. 1975 prijatí riaditeľom Sekretariátu pre veci cirkevné v zastúpení ministra kultúry SSR jeho námestníkom dr. Karlom Homolom a prednostom Jánom Kmeťom za prešovskú eparchiu Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, a d. o. mitr. prot. prof. dr. A. Mihaľov, dekan PBF.

R. F.

POSMRTNÁ SPOMIENKA

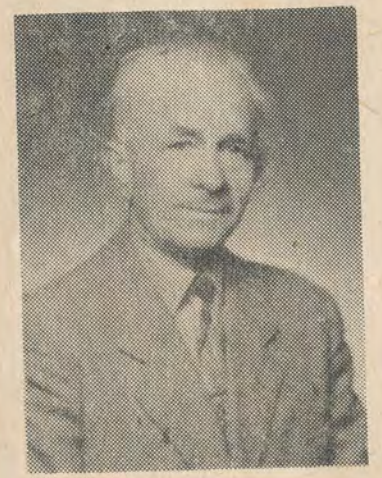

Dňa 8. XI. 1974 vo večerných hodinách **vo veku 69 rokov tíško zosnul v Pánu brat FEDOR BEREŽNÝ, kurátor a kostolník pravoslávnej filiálnej obce Nižný Mirošov.** Nebohý od svojich 19 rokov zastával funkciu kostolníka až do smrti. Viac ako 25 rokov bol kurátorom a neúnavným pracovníkom pre blaho celej obce. Pre svoj vzorný život, tichú povahu a bratský postoj k spoluobčanom bol od všetkých vážený a ctený. **I v rokoch 1968/69 zostal verný svojej pradedovskej cirkvi pravoslávnej.** Bol iniciátorom zakúpenia piatich párov cirkevných zástav a bohoslužobných obleční, pomáhal pri oprave miestneho chrámu. **Pohrebné obrady nad zosnulým vykonal d. o. mitr. prot. Peter Spišák, riaditeľ ER, d. o. prot. Andrej Bieloruský a miestny duchovný d. o. prot. Juraj Richvalský.** Na pohrebe sa zúčastnilo množstvo veriacich miestnych i z okolia.

Nech Pán Boh upokojí dušu zosnulého brata Fedora.

Blaženyj pokoj i vičnaja jemu pamjať!

prot. J. Richvalský

OPRAVA: V minulom čísle nášho časopisu sme nedopatrením pošty nemohli správne uviesť darcov na cirkevnú tlač. Namiesto d. o. Št. Horkaja má byť správne: Ján Michalič st., Poruba pod Vihorlatom, Kčs 50.—, a Bohuznáma z Fekišoviec okr. Michalovce, Kčs 20.—. Prosíme o prepáčenie!

Zo života michalovskej eparchie

PRACOVNÁ PORADA

● Vo štvrtok dňa 12. 12. 1974 v reprezentačnej sieni Úradu eparchiálnej rady pravoslávnej cirkvi v Michalovciach sa konala riadna pracovná porada pravoslávneho duchovenstva michalovského arcidekanátu, na ktorej sa zúčastnili ako hostia tiež jednotliví správcovia pravoslávnych farností z trebišovského a košického arcidekanátu. Po spoločnej modlitbe d. o. okresný arcidekan Juraj Cap privítal zástupcov ER na čele s Preosvieteným vladykom Cyrilom, biskupom michalovským, zhromaždené duchovenstvo a hostí. Nasledovali jednotlivé referáty o aktuálnych záležitostiach a problémoch. D. o. prot. Juraj Lovič z Falkušoviec predniesol referát na tému Vianoc. D. o. tit. arcidekan Ján Holonič predniesol obšírny mierový referát o medzinárodnej situácii. D. o. prot. Mikuláš Ščerbej, riaditeľ ER, prečítal situačnú správu zo života michalovskej eparchie. Po živej a konštruktívnej diskusii d. o. prot. Ján Choma, predseda misijného odboru a účtovník ER, spolu s d. o. Jurajom Capom prerokovali s duchovenstvom pracovné úlohy na nastávajúce obdobie. Na záver Preosvietený vladyka Cyril zhodnotil pracovnú poradu a zaželal prítomným radostné prežitie nastávajúcich vianočných sviatkov a veľa dobrého zdravia a pracovných úspechov v roku 1975. Pracovná porada bola ukončená spoločnou modlitbou a udelením arcipastierskeho požehnania.

Archijerejské bohoslužby

● Dňa 25. decembra 1974, v prvý deň sviatkov Narodenia Isusa Christa Preosvietený vladyka Cyril odslúžil slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu v katedrálnom chráme v Michalovciach za spoluslúženia d. o. Jána Chomu a d. o. Št. Horkaja, predstaveného katedrálneho chrámu. Prisluhovali bratia bohoslovci Mandzák a Fejsák, kantoroval brat kantor Ján Fedor. Príležitostnú vianočnú kázeň predniesol d. o. Štefan Horkaj. Na záver bohoslužieb Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, vo svojom sviatočnom príhovore vysvetlil prítomným význam Narodenia Isusa Christa pre spasenie veriacich a udelil prítomným svoje arcipastierske požehnanie.

● Dňa 26. 12. 1974, na druhý deň vianočných sviatkov — v deň „Sobora Bohorodičky" Preosvietený vladyka Cyril slúžil archijerejskú sv. liturgiu taktiež v katedrálnom chráme v Michalovciach za spoluslúženia d. o. Št. Horkaja. Po bohoslužbách si veriaci vypočuli Vianočné posolstvo posvätnej synody pravoslávnej cirkvi v Československu k duchovenstvu a veriacim a na záver Preosvietený vladyka Cyril udelil všetkým prítomným svoje arcipastierske požehnanie.

(M. Š.)

„Vytrhnite ma z blata, aby som nezaviazol" (Ž. 69, 15). „Ohlás sa mi, ó Hospodine, bo je vzácna Tvoja milosť; pre svoje hojné zľutovanie obráťže sa ku mne" (Ž. 69, 17).

„Pred svojím sluhom neskrývaj tvár svoju, bo mi je úzko; rýchlo ohlás sa mi" (Ž, 69, 18).